

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

OK 80-954

OPREGT ONDERWYS
Van de
LETTER-KONST.

Bekwaam

Om alle Personen in korten Tijd

wel ende volkomenlyk te leeren Spellē en
Lezen; alwaar 't ook datze in haar Jeugd
nog *A* / nog *B* / geleerd hadden.

Ten dienst van alle gemeyne Schoolen en School-
meesteren. Beknoptelyk t'zamen gesteld,

Door B. HAKVOORD.

Van nieuws Overzien, Gecorrigeerd, ende verbeterd.

Tot AMSTERDAM,

By JOANNES KANNEWET, Boek-
verkooper in de West / in de Geltraonde
Lugte Wydel. 1761.

Wie de Letteren en 't Boek-drukken, eerst heeft gevonden.

Hadden ons Voeg-onders ons niet beschyden /
Graf / Bot / Derslig / ende Onbededen waer ons Leven
Want zo de Letteren en 't Spellen hebben gevonden
Mer menig Wonderd Jaeren / ende lange stonden.
Mercurius Quintus / zo Dioborus zed Maer /
Wand eerst de Letteren in Egypten die 't waer t
Cadenus droeg 'er Zeffien daer na in Galien-land /
Die de zelve fantassen de boez 't in verstand.
Welken ging waer toe zag hier adinnezen
Salomonus nog hier / als men Erpen ging bestreken.
Arantius / waer 't eerste Boek mit der hand delgen
Kausius Coster / 't eerste band eerst de Punt /
Waar boez ons Druyckd dingen nu verbaaren /
Die eerste druyckter en verbaaren waeren:
Wanneer de Leven Moniten die men leerd in Schoolen;
Die alreeds het begeret ee Leven nog niet doeren
't Zg in Boek / Weten / en ander Wiltorien /
Wp noch een geest Alreeds tot standt in Alreeden s
Wiltorien ende Wiltorien 't 't hier te bejagen /
Wiltorien die Wiltorien 't 't hier te bejagen.

OPREGT ONDERWYS

Van de

NEDER-DUYTSE

Spel, Lees en Schrijf-konst,
op de gemakkelijkste wijze
voor gesteld.

DE EERSTE AFDEELING.

Handelende van 't A, B, C. en hoe
't zelve gedeeld word.

Ons Nederduyts A / B / C / 't welk wy hooren
genomen hebben moet en duydelyk te versta-
ken, bestaat uyt Zes-en-twintig Letteren namentlyk.

a b c d e f g h i j k l
a, bee, cee, dee, ee, ef, gee, haa, i, je, kaa, el,
m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w,
em, en, o, pee, ku, er, es, tee, y, ye, we,
r p 3.

A 7, 2e d.

Wat deze 26 Letteren sijn en moet alles geschre-
ven en uyt-gedrukt worden / wat ander de bevat-
tinge van 't Menschelyk verstand dalp.

Daarom is 't van nooden dat zig de Jeugd voore-
erst wel yan sig ontfangen / om alle de Letteren van
A / B / C. zo wel Groot als Kleyn, te leeren ken-
ne en onderscheyden; 't welk gemeenlyk op deze
volgende wijze geschied. Eerst siet men hen de Let-
ter in 't A / B / C / van waeren hooren / daer-
na van agteren / en als zy dit wat gewend sijn dan
A 2

Opregt Onderwijs

vraagt men hen de Letteren door mallianderen: om alzo een vaste en baardige kennis te hebben in 't noemen der Letteren: zonder welken men niet behoort. Ijft Spellèn of Boek-staven kan: want.

Men moet in 't A, B, C, eerst wel geoffend wezen, Eer men in eenig Boek iets kan verstaan of lezen.

Daar na gaat men over tot het Spellèn. Wel te Spellèn is de grond van wel te Lezen. Het Spellèn kan men niet te veel leeren. De Menschen worden dan eerst gewaard dat ze niet Spellèn kunnen / wanneer ze Schryven wilsten / maar dan is 't te laat / zy moesten het eerst geleerd hebben. Wy raden dieswegen dat men de Leerlingen zo lange laat Spellèn / tot dat ze als van zelfs beginnen te Lezen. Of ze al wylt het A / B / C / Boek zijn / en de Catchismus Een / Twee / ja Drie-maal door geleerd hebben / dat doet nog weynig tot de zaak: zy moeten eerst het Spellèn wel kunnen: 't is anders onmogelyk een Brief of iets anders na behoren te Schryven: want het kan gebeuren / zo'er maakt een Letter te weynig of te veel in 't Woord is / dat men 't zelve kwalijk / ja geenszins Lezen of Boek-staven kan.

Onze Nederduytsche Letteren worden bekwaamelyk onderscheyden in Hoofd-Letteren / Druk-Letteren / en Schryf-Letteren.

De Hoofd-Letteren zyn /

A B C D E F G H I K L M N O P Q R
S T U V W X Y Z.

De Druk-Letteren zyn /

A a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u
v w x y z.

De

De Schrijf-Letteren zyn /

A a B b C c D d E e F f G g H h I i K k L l M m N n
 O o P p Q q R r S s T t U u V v W w X x Y y Z z.

Dezelfde Hoofd-Letteren /

A B C D E F G H I J K L M N O
 P Q R S T U V W X Y Z.

Maar dewijl men in onze Taal niet altend met
 Nederduytsche Letteren Schryft / en veele Boeken
 met Romeynsche en Italiaanische Letteren worden
 gebuyt / zo is 't noodzakenlijck dat de Leerlingen
 dezelve ook kennen.

Romeyns A / B / C.

A a b c d e f g h i j k l m n
 o p q r s t u v w x y z.

Dezelfde Hoofd-Letteren.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q
 R S T U V W X Y Z.

In den Dyck worden onder de Romeynsche ook
 dese Schuynze Letteren gebuyt / onder Carysf of
 Italiaansch genaamd

A a b c d e f g h i j k l m n o p q r
 s t u v w x y z.

Dezelfde Hoofd-Letteren.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q
 R S T U V W X Y Z.

Opregt Onderwijs

De kragt der Letteren is de klank, die zo volgens hun benaming / in Spellen en spreken voort brenghen.

Daarom worden de Letteren by de Hebreëen onderscheyden / 1. in Keel-letters. 2. Tong-letters. 3. Geheimt-letters. 4. Tand-letters, en ten 5. Lip-letters, Nog waarden dit onderscheyd in onze Taal van weenig gebruikt is / agten wy onnodig het zelve af te wippen.

Alle de Letteren van 't a / b / c / worden af gedeeld in twee Deelen / te weten in Klinsk-letters (Vocale) en in Wede-Klinsk-ers (Consonanten).

De Klinsk-letters zijn Vijf in 't Getal.

a / e / i / o / u.

Deze worden Klinkers genaamd / om datze de Woorden; in 't uitspreken haften klank geven; want men kan niet een Woord Spellē / laat het by zo hoort wezen als 't wil / of men moet tenminsten een van deze Klinsk-letters daar toe gebruiken; gelykije uit deze weyninge Voorbeelden klaarlijc sijn zien.

angst, schnkt, nkt; ns; kfk.

Maar door de byvoeging van een Klinker worden de bovenstaande Letteren tot betstaanelijc Woorden gemaakt / als:

angst, schenkt, inkt, ons, kurk.

De gemelde Klinsk-ers konnen ook in twee Woorden by haar zelven een geluid maaken, gelyk dat te zien is in /

A-dam, E-vā; I-ver; O-jevaar; U-ten, en meer andere.

Van deze Vijf Klinsk-letters worden 13 Twee-klanken, en 2 Drie-klanken gemaakt / die men in Onduytsch-lytongen en Triptongen noemt; zo worden gemaakte

maakt van twee en van drie ongelijke Klinkers, die een gemengt geluid voort-brengen / en zijn deze.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11.
 ac, ai, aai, aa, aau, ei, eu, eeu, ie, oe, ool
 12. 13.
 ou, ai.

De Drie-klinkers zijn deze / ieu, oei.

Van welke top in de Verklaringe van 't a / b / c / byeder zullen handelen.

De Alledie-klinkers (Consonanten) zijn deze /
 b, c, d, f, g, h, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, w, x, y, z.

Zij worden Medo-klinkers genaamd / om dat ze van haar zelven geen klank of geluid kunnen maaken; maar ontfangen hun geluid van de Klinkers die voor / of agter hen staan: 't welke top niet nodig agten byeder aan te wijzen.

TWEDE AFDEELING.

Van de Letter-grepen (Zyllabens,)

Gelijc de Redenen upt Woorden / zo worden de Woorden upt Letter-grepen / en de Letter-grepen wedetom upt verscheyden Letteren te samen gesteld.

Een Letter-grep is dan de behaatinge van Een; Twee, Drie, Vier, Vijf, Zes, en meer Letteren, die te samen een enkel geluid upt maaken.

Engelijc de Letteren / met welke de Letter-grepen gesued worden / min of meer zijn / na dat zulke de vrugt en klank bereyft; zo zijn ook de Letter-grepen

in de Woorden meer of min / na dat de zaaien die
doeg: de Woorden werden betekend upt-gedrukt het
zelve konen te borderen: 't welk upt deze navolgen-
de Woorden klaarlijk te zien is:

Woorden van een Letter-greep volgens d'order van het A, B, C.

A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.	H.
Aant	Baak	Daad	Eer	Geest	Hoer	Geen	Hals
Arm	Baad	Deeg	Erst	Gest	Fepl	Geen	Heer
Arde	Baer	Dienst	Ey	Gest	Fepp	Geen	Hupp
Arg	Baer	Dood	Erst	Geest	Fepp	Geen	Hupp
Al	Baer	Duym	Ey	Geest	Fepp	Geen	Hupp
Angst	Baer	Duym	Ey	Geest	Fepp	Geen	Hupp
Ang	Baer	Duym	Ey	Geest	Fepp	Geen	Hupp
Als	Baer	Duym	Ey	Geest	Fepp	Geen	Hupp
Ar	Baer	Duym	Ey	Geest	Fepp	Geen	Hupp
B	Baer	Duym	Ey	Geest	Fepp	Geen	Hupp
Baak	Baer	Duym	Ey	Geest	Fepp	Geen	Hupp
Baad	Baer	Duym	Ey	Geest	Fepp	Geen	Hupp
Bed	Baer	Duym	Ey	Geest	Fepp	Geen	Hupp
Bloed	Baer	Duym	Ey	Geest	Fepp	Geen	Hupp
Brief	Baer	Duym	Ey	Geest	Fepp	Geen	Hupp
Boom	Baer	Duym	Ey	Geest	Fepp	Geen	Hupp
Bier	Baer	Duym	Ey	Geest	Fepp	Geen	Hupp
Band	Baer	Duym	Ey	Geest	Fepp	Geen	Hupp
Beant	Baer	Duym	Ey	Geest	Fepp	Geen	Hupp
Beerd	Baer	Duym	Ey	Geest	Fepp	Geen	Hupp
Buys	Baer	Duym	Ey	Geest	Fepp	Geen	Hupp
Blad	Baer	Duym	Ey	Geest	Fepp	Geen	Hupp
Blood	Baer	Duym	Ey	Geest	Fepp	Geen	Hupp
Bier	Baer	Duym	Ey	Geest	Fepp	Geen	Hupp

helm

Van de Letter-konst.

Helm	L.	Rigt	Paus
Hut	Licht	Naam	Plaats
Hand	Rigt	Reyd	Post
Hoer	Loock	Ray	Pen
I.	Rap	Rel	De Q is geen
Jaar	Rift	Rood	Duytze Letter.
Inst	Rof	Rop	R.
Jeugd	Land	Rier	Haad
Jagt	Teer	Reus	Kust
Jong	Tont	Raad	Rijn
Jakt	Tam	O.	Kroom
Jent	Lief	Og	King
K.	Taan	Oud	Roet
Kaal	Kust	Ook	Ram
Kift	M.	Op	Roer
Kof	Maag	Op	Reep
Kind	Maan	Om	Rift
Kaak	Maer	Of	Rok
Keel	Maand	Om	Riet
Klier	Maer	Of	Roole
Kroes	Mauc	Og	Raf
Kelle	Mauc	Oud	Ramp
Kam	Maer	Ost	S.
Kleed	Maof	P.	Schaal
Kalf	Maelf	Paas	Stal
Kerf	Maet	Plaas	Scheer
Kunst	Maet	Pijf	Spil
Koe	Maib	Poel	Staal
Kaag	Maogd	Poet	Schoude
Kram	N.	Pand	Stut
Kruyf	Naag	Paas	Schijf
Krand	Reef	Put	Stak
Kreft	Rut	Pand	Stoof
Kalk	Raald	Pand	Spij

Spijs
Steen
Schaap
Steur
Schijft
Spit
Stoet
Schraag
Stad
Slag
Stoin
Stuet
Slot
T,
Taal
Tijd
Cray
Cwng
Coozu
Culp

Con
Cand
Cwee
Croost
Cee
Crou
Cap
Cau
Craag
V.
Daam
Droeg
Dleesch
Dis
Dal
Doorn
Drou
Dlaag
Dak
Deer

Blas
Droom
Dip
Duur
W.
Maag
Wint
Worm
Wand
Wulps
Woud
Wijf
Wolf
Waard
Wef
Woest
Weegt
X.
Dex is ook
geen Letter

van onze
Taal
Z
Zaag
Zeel
Zijl
Zoom
Zwijn
Zeg
Zaad
Zout
Zee
Zup
Zee
Zag
Zupgt
Zand
Zuur

Woorden van twee Letter-greepen,

ook op order van 't A, B, C.

A.
Andoen
Anker
Arbeid
Azijn
Ambagt
Aker
Amberik
Af-god
Weger

Wasser
Nget
W-doen
Wiel
Wijfel
B.
Baben
Blazen
Werde
Wynen

Water
Worder
Wugge
Walzem
Bloemels
Wezem
Wiegten
Woomen
Wuermas
Bloedig

Wjoer

Boordet
 Bupten
 Buisloft
 Bekken
 Bouwen
 Blijzen
 Banken
 Bersten
 Beklaaph

D.

Dankbaar
 Dwalen
 Denken
 Drogen
 Dienaar
 Dypen
 Dogter
 Dinken
 Dupbel
 Dapen
 Dagen
 Dekker
 Dingen
 Distel
 Dwilgen
 Droom-boek
 Donder
 Drie-boek

E.

Eendragt
 Erven
 Ellen
 Eten
 Eysich

Ezel
 Eten
 Eeuwig
 Einnet
 Eef-gaet
 Eret
 Eftmaet
 Ebel
 Eynde

F.

Fabel
 Fluweel
 Flaauwet
 Fafzoen
 Fielten
 Fonteyn
 Fifel
 Fleffe
 Flupten
 Fokke
 Fyntjes

G.

Galle
 Gungig
 Glasen
 Gypen
 Gezaad
 Gierig
 Gaden
 Gattfen
 Gordheps
 Geluk
 Geyden
 Gaaten

Geengig
 Gietter
 Grooter
 Gezond
 Gankbaar
 Gankap
 Gunne
 Godel
 H.

Halken
 Hapman
 Hemden
 Hanger
 Hutte
 Hamer
 Hepe
 Horden
 Halle
 Haanfig
 Hogheps
 Hemel
 Hupbe
 Handen
 Hooren
 Hoppel
 Heilig
 Hupman
 Haafe
 Hof-hup

I.

Iagen
 Iode
 Iuffrouwe
 Iacklyk
 Irua

Jeugdigh
Jochten
Jammer
Jeuken
Janken
Jonger

K.

Kaage
Kussen
Kelder
Kiezen
Kachel
Keuke
Karre
Kruppe
Kloppen
Kogel
Kunstig
Kerffen
Kaume
Kiste
Keerze
Klaarchepd
Kaatzjen

L.

Ladder
Lepel
Lighaam
Lijnen
Lofst
Lust-hof
Laaken
Lelher
Lelph

Ligten
Loofheyd
Lupfel
Leute
Leerszen
Lap-mand
Laf-digt
Linwaad

M.

Maaden
Maunte
Maenen
Miffchien
Madder
Meule
Mooftaard
Manen
Mening
Matte
Molen
Muuren
Mantel
Misdad
Mannen
Minnik
Muggen
Mafter

N.

Nagel
Nergens
Niemand
Nonne
Nepgen
Nabel

Neuze
Nepdig
Nogtang
Noemen
Naapster
Nedrig
Nigte
Naoten
Naquwlyft
Niezen

O.

Offerd
Ontkuyt
Oordeel
Ontfangst
Oudheyd
Onitrent
Onlangt
Ongel
Ooge
Oven
Oore

P.

Paden
Plupzen
Pilaar
Pennen
Potten
Pijft
Pagten
Peepet
Poorte
Piffen
Pullet

Plaas

Plaatser
Papier
Penning
Pompe
Pijn-bank
Plepten

Q.

Dewijl de q
geen Duytz Letter
is, zo spelenwe
lenwe deze
Woorden met
kw

Kwaalst
Kwaalstiel
Kwetzzen
Kwohnen
Kwaadheyt
Kwellen
Kwoispel

R.

Raden
Regel
Rijldom
Roepen
Rugge
Raamen
Rieper
Roemer
Ritte
Roosen
Reden
Roosman
Rooster

Roeren
Rabe
Richtbaad
Rijmen
Roedband

S.

Schatten
Slechten
Sjelden
Sterren
Schulden
Slagter
Schrype
Stammen
Snoepen
Schryver
Schryge
Snappen
Schryeben
Smaldoet
Schenker

Sussen
Spiegel
Simpel
Schuurdoet
Scheermes
Schermen
Steen-bijl
Slijpen

T.

Talberd
Tupfcher
Tuppen
Tweckel

Cooren
Cernigt
Cwintig
Croosten
Cupgen
Canden
Cupit-scheer
Caaree
Crap-deur
Cofine
Crollde
Crek-mes
Casel
Cuff-sp

V.

Vallen
Vegter
Varkout
Vijftig
Volbaan
Vlagen
Val-byg
Verbond
Voeden
Vismark
Vaartup
Venster
Vreeman
Voering
Vlonest
Vliegen
Vupst-slag
Vuurslag

W. Waf.

W.

Wafker
Wafhuys
Wafeten
Weyde
Wapper
Wetten
Windband
Wolfe
Wraake
Wiegen
Water
Wervel
Widwad
Waaryepd
Wonder

Wdurunt
Wambuyf
Werde
Wandel
Werram

Wder
Wzen
Wiken
Wier
Wland

W. Z.
Wadel
Wegroen
Wingen
Weyhuys

Woppen
Wupser
Wafig
Wofge
Welden
Winkijk
Wimmen
Wuppen
Wand-graaf
Wenden
Wibet
Wolgen
Wuppen
Wwilling
Wafbe
Wofjes

Nu volgteen ander A, B, C. van Woor-
den met die Letter-grepen.

A.

Wafbeft
Wangenda
Wrbuyben
Wweulijk
Wfker-woek
Wf-nemen
Wntwoorde
Wvergt
Wmoede
Wanfleden
WMerley
Wnderzins
Wf-houwen

Wansoupen
Wnfkerfijk
Wgtelhuys

B.

Wabbelen
Weflagen
Wfkenlijk
Woght-afte
Wpnoedig
Wypdegom
Wulftbale
Wafkten
Wefniglijk
Wifluden

Woter-melle

Wulderen
Wouwerp
Wlanketten
Warmhertig
Weminnen
Widdeman
Woerinnen
Wuurbyfter
Wupneren

D.

Wagelijjk
Wenfkeel
Wiergelijjk

Doof.

Doozyeete	Gebergte	Kalksteen
Dupsternik	Gierighepd	I.
Draag-boomen	Gordelen	Jaar-merkten
Dwaal-sterre	Gedenken	Jongeling
Darde-half	Gifteen	Ingewand
Deernisse	Gemeenlijk	Jubel-jaar
Dienstbaarchepd	Goedaardig	Inhouwen
Donderen	Genezen	Juwelier
Doozyngen	Guppelen	Indoendig
E.	Geneuglijk	Innerlijk
Edelman	Goete-by	Inthoeker
Eerbaarchepd	Gezelschap	Indigo
Eendragtig	Grouwelijk	K.
Eperen	Gebieden	Handelaar
Elleboog	Gilde-huyf	Kinderen
Eengierig	Gelukkig	Kernemest
Ergeren	H.	Kistvozen
Eenzaamhepd	Hagelen	Kleederen
Elendig	Herbergs	Koeken-berg
Eyndeljk	Hebbyns	Klop-scherm
Erfgenaam	Hoereren	Klander
Epgenaac	Hinderen	Kloefmoedig
F.	Haagboom	Kroon-bloem
Fatzenlijk	Hartelijk	Kalkoenen
Finelen	Hoogmoedig	Kinder-wel
Firmaant	Herzen	L.
Flkieren	Hand-boomen	Lanterne
Flaauwerdig	Hemelijk	Lendeneu
G.	Hoorardig	Linde-boom
Gestadig	Hertelijk	Lupsteden
Goedhart	Handelen	Lammeren
Goedvader	Huur-cedul	Ligtelijk
Glannende	Handgisten	Lauwer-boom
Ganselingen	Honderen	Leukerlijk

Lusthoben
Letterhout
Leveren
Liede-boek
M

Magerhepd
Middelbaar
Moordenaar
Minnelijk
Meesteren
Moffelen
Minderling
Mengelen
Middelichot
Maakelaar
Metselaar
Meulen-steen
Maast-boomen

N

Nagelen
Nepdighepd
Nestelen
Noodwendig
Nagtegaal
Negentig
Nieuwighepd
Nooddruftig
Nugteren
Nimeljk
Nedrighepd
Nimiermeer
Nodigen
Nrugaten
Nagflooper

Nederland

O

Ongezond
Ozlogen
Onkuyghhepd
Ozdelen
Ontfangen
Obergaan
Onthemen
Ozkliffen
Ontbincken
Oeffelen
Ontfligten
Ouderdom
Ontkleden
Oatmedig
Ontkindsen
Oliboont

P

Pannekaken
Piedkaff
Potassehe
Plouderen
Pargament
Pleg-pzer
Penne-steen
Platteren
Peynigen
Poof-hoogte
Pols-ader
Paarde-merck
kw
Kwikkzalver
Kwort-appel

Kwikk-zilver
Kwaadaardig
Kwakkhepd
Maar Uythoemze
Woorden Speid
men met een

Q

Quadratzen
Qualitept
Questieus
Quantitept
Quactepuen

R

Ragebol
Regenen
Rijkdommen
Roemertje
Roggen
Raad-lammer
Riegtveerdig
Rommen
Rijkhejk
Rupter
Rijkmantel
Raadzeke
Riepghhepd
Romepen
Rust-erde

S

Salpeter
Sleutelen
Snateten
Spinnewol
Sangelaar

Strun

Streepkroverg
 Schrikfelijck
 Schimmel-pot
 Schaapherder
 Slenderhenk
 Schelmagtig
 Spits-tzoeder
 Steenrotze
 Schouderblad
 Snuffelen
 Snuff-tabak
 Schaduwe
 Smitskellbock

T.

Takstebog
 Teekenen
 Timmer-werf
 Tollenaar
 Troostelijck
 Cupmelen
 Tweederlep
 Tabak-pijp
 Tegenspoed
 Tichel-steen
 Toornighepd
 Troulooslijck
 Twijfelaar
 Troetelen
 Tuntelen
 Toberen
 Truggelen
 Tiktakken

V. en U.
 Vastighepd
 Verbergen
 Vierendeel
 Voorschiften
 Vromelijck
 Vuurwerken
 Valschelijck
 Verklaaren
 Vpandschap
 Vondeling
 Vullemool
 Vreemdelling
 Vertraosten
 Verwerp

Vpberkagt
 Vpterlijck
 Vpdroepen
 Wurwerker

W.

Wanbelen
 Weduwe
 Wisselen
 Wonderlijck
 Wijnranken
 Wraakgierig
 Waaragtig
 Wildeman
 Woestepne
 Wijnkelder
 Wepgeren
 Wankelbaar

Wentelen
 Winter-tijd
 Woestelen
 Welleskom
 Waterbis
 Willigen

Y.

Yzerwerk
 Ydelhepd
 Yverig
 Yboren
 Yg-tzeester
 Yffel-stroom

Z.

Zagemeel
 Zegenen
 Ziekentroost
 Zogbuldig
 Zuurdeeffem
 Zwaarmoedig
 Zandlooper
 Zinnebeeld
 Zendbieben
 Zonnescheijn
 Zupberhepd
 Zwabelstok
 Zagtmoedig
 Zidderen
 Zingende
 Zondares
 Zupzelol
 Zittende

Wy konden niet anders denken, of de Woorden die hier van ons dus afzonderlijk worden voor gesteld; zijn zeer bekwaam, om de Jeugd in het Lezen vast te maaken; en daarom zullen we nog een goed getal van zulk slag van Woorden meer op gaan zoeken, om die ook op de voorgaande wyze van 't A, B, C. de Leerlingen voor te stellen.

Woorden van Vier Letter-greepen.

A.

Armbezorger
 Algenoegzaam
 Agterfilappen
 Almagtigheid
 Agt-en-tagtig
 Hardbevinge
 Almandelen
 Aangenamer
 Analozenen
 Annimmelijc

B.

Barmhertigheyt
 Benerstigen
 Blymoedelijc
 Boogaardigheyt
 Bevalligheyt
 Blifzem-stralen
 Betamelijc
 Binnekeuken
 Bebozderen
 Ballingschappen
 Bevredigen

Bankeroeten
 Bedriegelijc

D.

Dankbaarheden
 Diergelijc
 Doordringende
 Dwingelandu
 Driebuldigheyt
 Dufsternisse
 Dulzinnigheyt
 Distel-boomen
 Dubbelzinnig

E.

Edelmoedig
 Ergisteren
 Eenzagtigheyt
 Evenredig
 Erfgenamen
 Eenvoudigheyt
 Etterbunten
 Ergernissen
 Eindigheyt
 Ensteroogen

Erstellingen
Ezelinne

F.

Fabelagtig
Fonteyn-maaker
Tegenwoordig ko-
men my geen andere
te binnen.

G.

Gestadighepd
Genadelijkt
Godzalighepd
Genoegelijkt
Gulhertighepd
Getrouwelijkt
Grootmoedighepd
Gezelligelijkt
Genegendhepd
Gupcheleren
Guttemoole
Behemelte
Glinsterende
Gupterpen

H.

Hardnekkighepd
Hinderlage
Hymelijke
Hoereren
Hagelluypen
Herders-hupzen
Hobaardighepd
Houwellighepd
Hupchelaren
Hunsterende

Hupberighepd
I.

Jager-meester
Ingezouten
Indringende
Jongelingen
Jaar-rekening
Julepdinge
Jerusalem

K.

Italanderzaad
Kieperinne
Klappertanden
Kloekmoedighepd
Kinderagtig
Kostelijthepd
Krijgs-behoefsteng
Ketel-trommel
Kinder-pokkens
Koopmans-waaren

L.

Lankmoedighepd
Lepelbladen
Ligtvaardighepd
Loterpe
Lanterfanten
Leengoederen
Looshoofdighepd
Luyzezalve
Ledikanten
Lisabelabben

M.

Manierlijthepd
Medicijnen

Madadigheid
Moelijsheden
Munzenesten
Mannelijshend
Medebroeders
Miskleederen
Mosselschulpen
Murmureren
Meyneedigheid
Moentemaakers
Muggezisten

N.

Naaldehoekers
Nederigheid
Noodzaakelijst
Neeringsloosheid
Naukeurighst
Nederdalen
Natuurkunde
Nevelagtig

O.

Oagenzalve
Onderdaanen
Offerhande
Onderzoeken
Ootmoedigheid
Oberdenken
Onderwinden
Oberspeelsters
Onwifselbaar
Ostelijker
Omkeytende
Oberdagen
Oogluhting

Onsmaakelijst
Overtreden
Ontwendinge
Omswagtelen
Ongemeene
Opperhoofden

P.

Padde-stoelen
Pekelhaaring
Pijningende
Predikanten
Prikkelende
Pezersken
Pinkster-bloemen
Pillegabe

Kw. en Q.

Kwaadaardigheid
Kwinkeleeren
Kwakerne
Quartertemper
Quintiliaan
Qualiteuten
Quotiseren

R.

Rampzaligheid
Regtvloedigheid
Rommelingen
Runteragtig
Ribbelingen
Raadgevinge
Redelijshend
Rimpelagtig
Rozebloemen
Rodeneren

S. Sa

- S. a. in. ewig. te. dat. we. hier. niet. en. is. niet. te. ver. ge. ten. en. is. niet. te. ver. ge. ten.
- Samaritaan
 Schaduwagtig
 Standvastigheyt
 Schenter-abond
 Supterdoosje
 Schimmelagtig
 Scheunheyligheyt
 Snuntenhouwer
 Schimp-woorden
 Stijfhoofdigheyt
 Steekel-haarzen
- T. en. T.
- Cafel-borden
 Cel-konstenaar
 Eijbverdruper
 Coekomstende
 Creur-liederen
 Timmer-kosten
 Tollenaaren
 Congeschapper
 Cande-strooker
- V. en U.
- Vaderliesjen
 Verkondigen
 Vuandelijk
 Verleekteren
 Volkomelijck
 Vugtbaarheden
 Vagebonden
 Vermetelheyt
 Vlyge-pleyster
 Vrymoedigheyt
 Verschijnselijck
- Poddewijven
 Vriendelijckheyt
 Uytmergen
 Uylenspiegel
 Uytwasfinge
 W.
- Wandelinghe
 Wederspanninghe
 Wendelstrappen
 Wonderbaarlijk
 Wurmerye
 Waterzootje
 Wederroepen
 Wildernisse
 Woekeragtig
 Wispeltuurg
- Y.
- Ydelstunten
 Ylhoofdigheyt
 Genoeg van dat slag.
- Z.
- Zagtmoedigheyt
 Dit gaat beeter
 Zegelringen
 Zielgeregten
 Zonnewyzer
 Zynberheden
 Zaligmaaker
 Zedelessen
 Zondareffen
 Zwaarmoedigheyt
 Zomer-keulten
 Zoigeloofheyt

Dog begeert den Lezer dat we hier nog eenige Woorden van vijf Letter-greepen zullen byvoegen, dewijl we dog reeds aan 't Werk zijn, dat kan ons niet scheelen. Maar dezelve te stellen op order van 't A, B, C. zo als we de voorgaande gesteld hebben, zeker dat zou te veel moeyten geven; also wy reeds de Woorden zat zijn, en ons Hoofd al begint te drajen. Wy zullenze dan, om dat 'er dog weynig zijn maar rompslomp door malkander voor stellen, zoze vallen zo vallenze.

Woorden van vijf Letter-greepen.

Agterhouding
 Godtverloochenaar
 Begravenisse
 Egyptenaare
 Dubbelzinnighend
 Overtwateren
 Kinnebakslage
 Ongemakkelijk
 Machtabalijf
 Offerpenningen
 Oligtighend
 Ongebruikelijf
 Verontschuldigen
 Pulverizeren
 Hepligmaakinge
 Verongelijken
 Waarzegginge
 Omstandigheden

Gebangenisse
 Menigvuldighend
 Eeuwigduurende
 Goedertierendhend
 Regtveerdigmaaking
 Ongeregeldhend
 Onberanderlijf
 Wispeltuurighend
 Onderdanighend
 Admiralitent
 Betamelijkhend
 Eerwaardigheden
 Ismaeliten
 Noodzaakelijkhend
 Vermenigvuldigt
 Wedergeboorte
 Zaligmaakende
 Veranderinge

DER

DERDE AFDEELING

Waar in verscheyde Ambagte, Vogel-
len, Visschen en meer andere dingen
worden genoemd.

De Ambagts-lieden zijn.

Boekbinders	Zeevlieders	Bussenaakters
Boekbinders	Schilders	Brillemaakters
Boekverkoopers	Zadelmaakers	Straatmaakers
Bakkers	Schippers	Slagters
Brouwers	Levenslieders	Coutuslagers
Kistenaakters	Winkeliers	Hademaakers
Goudsmiden	Cinnegieters	Plaatsmiden
Zilversmiden	Herbergiers	Koperlagers
Diamantsmiders	Schoenlappers	Papiermaakers
Steenfijlers	Webers	Knopemaakers
Glasblazers	Metzelaars	Doggenzagers
Wijnkokers	Boedenaakters	Wolenaars
Schrijnwerkers	Wieldragers	Houzebenders
Timmerlieden	Tandmeeters	Takmeeters
Beeldhouwers	Veranstelling	Woonmeeters
Goudslager	Messenaakters	Spuisenaakters
Figuursmiden	Groffsmiden	Potbakkers
Muntmeesters	Wandenaakters	Takmaakers
Zeilenmakers	Wisselaars	Münners
Schermmeesters	Kleefmakers	Scharenlijsters
Schryvers	Gezusters	Compenstrickers
Wandmakers	Wandenaakters	
Schoenmakers	Disschers	

Naamen van verscheyde Vogelen.

Strupsvogel	Knaakfel	Leeuwvorch
Phoenix	Zwaluwe	Karnary-vogel
Arend	Luyster	Paradijs-vogel
Habik	Duyf	Hotgaus
Koekoek	Adeerm	Walt
Kran	Kalkoen	Bontekray
Kabe	Magtegaal	Simp
Exter	Vink	Goudvink
Mil	Mooz of	Klinksteert
Spegt	Mussche	Lijster
Paauwe	Deliaan	Kieft
Haan	Pauegan	Patrick
Hen	Dijstelvink	Kemphaan
Gans	Renger	Koudboezjen
Kraan	Kropvogel	Koddenaar
Oeabaar	Koehoer	Kaaf
Zwaan	Winter-konink	Geelvink

Naamen van verscheyde Vier-voetig-Dieren.

Olfant	Buffel	Wolff	Weter
Kameel	Stier	Wolt	Oter
Eenhoorn	Oz	Went	Dog
Paard	Koe	Steenbof	Haaf
Ezel	Kalf	Varcken	Konijn
Hart	Leeuw	Kiam	Cher
Hinde	Cuger	Schaap	Egel
Lee	Luygaard	Hond	Wier-varcken
Eland	Beer	Kat	Slap

Maerkat
Mings

Kot
Mol

Trokedil
Padde

Hissboord
Hengst

Naamen van veelderley Visschen.

Walvis
Zee-kalf
Zee-hond
Zee-haan
Stalkvis
Haaring
Bryndvis
Kreeft
Steur
Habelsau
Schalvis

Salm
Singed
Elst
Bot
Schol
Harper
Drazen
Baard
Carbot
Longe
Zekt

Spiering
Doorn
Kog
Barnas
Mal
Kwab
Eling
Gzunte
Post
Mosselen
Ostere

Verscheyde zoorten van Geld.

Kroonen
Goude-Teutwen
Krosenobel
Angelotten
Dukat
Dukalotten
Dukatons
Dyseguldens
Kijhsdaalders

Daalbers
Goud-guldens
Halve-Kijhs-
daalbers
Guldens
Kijhs-aerden
Schellingen
Zeste-halven
Healen

Halve-schellinge
Stooters
Dubbeltes
Stupbers
Grooten
Gortjes
Dynten
Penningen
Mijten

Veelderley Boomen en Aard-vrugten.

Steeffen
Stricken

Appelen
Peeren

Pruymen
Anoten

Kastanien
 Dagen
 Misspeelen
 Versieren
 Druppen
 Moederen
 Hardbezien

Stadts
 Myn
 Bete
 Lattfel
 Harbel
 Petercel
 Stree-oppelen

Appelen
 Loek
 Cynn-boonen
 Kansen
 Wortelen
 Kool
 Koninkumer

Den Timmerman Werkt in

Eken
 Beuken
 Berken
 Eschen
 Elzen
 Willigen
 Epen

Poplen-hout
 Appel-boomen
 Peere-boomen
 Druym-boomen
 Kerste-boomen
 Klater-boomen
 Druyl-boomen

Inge-boomen
 Mijgel-boomen
 Olier-boomen
 Palm-boomen
 Rote-boomen
 Hazelaer en meer
 andere.

Het Werk van den Huysman bestaat in

Zaagen
 Maaken
 Doorsien
 Wannet
 Doeren
 Meeten

Houten
 Bollen
 Eggen
 Schuppen
 Spaden
 Boonen

Strooken
 Gaten
 Anden
 Garen
 Lopen
 Graben

De Naam der Zeven Vrye Konsten.

Grammatica / Dialectica / Rhetorica / Musica /
 Arithmetica / Geometria / Astronomia.

De Zeven Dage der Weeke.

Zondag / Maandag / Dingsdag / Woensdag /
Donderdag / Vrydag / Zaterdag.

De Zeven Planeeten.

Saturnus / Juniter / Mars / Sol / Venus /
Mercurius / Luna.

De Zeven Metaalen.

Goud / Zilver / Koper / Yzer / Tin /
Kwikk-zilver.

~~De Vier Getyden des Jaars.~~

~~De Lente / Zomer / Herfft / Winter.~~

Naamen der Vier Euangelisten.

Mattheus / Marcus / Lucas / Johannes.

De Vier Winden der Wereld.

Oost / West / Syd / Noord.

De Vier Deelen der Wereld.

Europa / Azia / Africa / America.

De Twaalf Maanden des Jaars.

Januarius
 Februarius
 Martius
 Aprilus

Maius
 Junius
 Julius
 Augustus

September
 October
 November
 December

De Twaalf Teekenen van den Zodiak.

Arius
 Taurus
 Gemini
 Cancer

Leo
 Virgo
 Libra
 Scorpio

Zagitarius
 Capricornus
 Aquarius
 Pisces

 VIERDE AFD EELING.

Behelzende verscheyden zo gemeene
 als ongemeene Mans en Vrouwen Naamen,
 die in de Spel Lees en Schrijf-konst,
 van een zeer groot en nuttig
 gebruyk zijn.

A Dam / Abraham / Adriaan / Ambrosius / Ari-
 stoteles / Alexander / Aurelius / Azuerus /
 Achilles / Artaxerxes / Adolphus / Antonius / Am-
 mon / Amos Athanasius / Alphonzus / Agripa /
 Abigail / Adriaantje / Agtje / Aaltje / Agneet /
 Annetje / Alida.

War

Bartholomeus / Balthazer / Benedictus / Bernar-
 dus / Bonaventura / Bartoldus / Benjamin /
 Bictus / Barent / Baruch / Bozhardus / Boe-
 rius / Berengarius / Baal / Barteld / Boas / Barna-
 bas / Barbera / Beatrikx / Barentje / Barta / Belia.

Carolus / Cicero / Claudianus / Chrizostomus /
 Cyprianus / Cornelius / Cleophas / Christia-
 nus / Cain / Casparus / Cephass / Coenradus /
 Cirillus / Chrysipianus / Catrina / Cecilia / Chri-
 stina / Clasina / Clarica / Cleopatria / Coznellia /
 Cuniera.

Daniel / Dabid / Dathan / Diederik / Diogenes /
 Demosthenes / Dionisius / Varius / Diocletia-
 nus / Demetrius / Didinus / Delincourt / Drius /
 Douwe / Debora / Diewertje / Dirkje / Dorothea /
 Driessje / Diana / Delia / Druzilla.

Esbartus / Emanuel / Engelbert / Ernestus / E-
 verhardus / Euzebius / Elias / Ezechiel / Ever-
 wijn / Ellert / Erasmus / Ephzaim / Eleazar / E-
 draas / Eliakim / Ezau / Ezechias / Elam / Elimas /
 Eliazar / Eneas / Epaphzu / Epaphroditus / Epi-
 tetus / Entichus / Elizabet / Eva / Evertjen / E-
 inerentia / Ester / Engeltjen.

Fabius / Franciscus / Fredericus / Ferdinandus /
 Festus / Felix / Fortunantus / Floris / Faustus /
 Fepke / Francina / Flora / Frederica / Fabiana.

Gabriel / Gerret of Gerhardus / Gijzartus / Gre-
 gorius / Gillis / Gerbrand / Goozen / Goozewo-
 nus / Gobert / Gijzbert / Gustavius / Gidon / Ga-
 bziel / Gemaliel / Gerzon / Gallat / Gargjen / Geer-
 truyt / Gezyna / Gietjen / Giertjen.

Hans /

Hans / Harmen / Hendrik of Henricus / Hector /
 Hercules / Haman / Hieronimus / Hugo / Hille-
 brand / Hubertus / Holopharnus / Horatius / Hyla-
 rius / Haggai / Hanog / Hiskias / Hozeas / Hero-
 des / Hymeneus / Hadelwig / Hildegond / Helena /
 Hesther / Heultjen / Hendrina / Hubertjen / Herodias.

Jacobus / Ioannes / Jazon / Jasper / Jelis / Je-
 remias / Jesus / Job / Joost / Josephus / Isaac /
 Iulius / Justinus / Israël / Isocrates / Modorus /
 Iairus / Iambres / Iechonias / Jezaias / Jesse /
 Jozua / Jephtha / Jonas / Junius / Justus / Judas /
 Jabel / Japhet / Jojakim / Jehu / Jerobeam / Je-
 tro / Jorab / Joël / Jozaba / Jonadab / Jonathan /
 Jozaphat / Jozabeth / Joda / Jmael / Jubal / Jsa-
 schar / Jacomina / Izabella / Judith / Joosje.

Karel / Kerst / Koenraad / Keesje / Klaas / Kristi-
 aan / Kasper / Kenan / Kahat / Kadmus / Ke-
 muël / Korah / Klaasje / Kunne / Klara / Keturah.

Lambert of Lambertus / Lucas / Laurentius /
 Leonardus / Lieuwe / Lodewijk / Livius /
 Lactantius / Leuwinus / Lubbert / Laban / La-
 mech / Lemuel / Libni / Lysanias / Loth / Lydia /
 Leonora / Elizabeth / Lea.

Mattheus / Marcus / Maximiliaan / Marten /
 Melchior / Meus / Michiel / Melis / Men-
 zo / Mauritius / Melchizedek / Metridatus /
 Mardaachai / Mephibozet / Moses / Malchus /
 Matthias / Mazon / Manassis / Mahalaleel /
 Malchias / Merari / Methusalem / Median /
 Moab / Magtelt / Margareta / Maria / Mar-
 sa / Magdalena / Maanke.

Ma-

Nabel / Naboth / Nathan / Nero / Nestor /
 Nicolaus / Nicodemus / Nebucadnezar / Neuh-
 tunus / Nathanaël / Nebuchodonozor / Narcissus /
 Nehemius / Nathan / Noach / Nabab / Nimrod /
 Nahum / Nebajoth / Naaman / Neeltjen / Niezen.

Octavianus / Olymptas / Onesimus / Ollvier / O-
 neziphorus / Otto / Origenes / Obatjoth / Obed /
 Onam / Oram / Othniel / Onias / Olymptas / Octavia.

Paulus / Pieter / Petrus / Philippus / Pontius /
 Pilatus / Pantagruel / Ptolomeus / Plutar-
 chus / Pitagoras / Pharao / Pekahia / Pinehas /
 Publicus / Paltiel / Peleg / Pidas / Piriam / Pa-
 tiphar / Potiphera / Philemon / Prochorus / Phigel-
 lus / Philegon / Philologus / Paulijntje / Petronella.

Quintilianus / Quirijn / Quintus.

Raphaël / Reppier / Robbert / Roeland / Rudol-
 phus / Romhout / Roelof / Rutger / Romke /
 Richard / Rabzake / Rehabeam / Ruben / Rabzaris /
 Reehab / Rehuël / Ramalia / Resu / Rodolus / Ra-
 chel / Regina / Rebecka / Reuntjen / Roelofjen.

Salomon / Samzon / Sebastiaan / Samuël /
 Sumon / Socrates / Silvester / Sedechas /
 Scheba / Saul / Sanherib / Saphan / Silas / Sta-
 tius / Sozipater / Stephanus / Sacharias / Sala-
 manasser / Sebui / Seleucus / Sergius / Serubabel /
 Sechem / Silvanus / Semei / Sizaki / Sissera /
 Sara / Steputjen / Suzanna / Saartjen.

T Titus / Carquinius / Theodorus / Teunis /
 Tiberius / Titus / Timotheus / Thomas /
 Theophilactus / Tertullianus / Theophrastus /
 Tantalus / Tubal / Tobias / Tiziphon / Theudas /
 Tiglath / Tertullus / Tichicus / Tamar / Trijntje /
 Tanneke / Teuntje / Trijntje.

V Valentijn / Virgilius / Valerius / Vespaasianus /
 Verik / Urias / Urzinus / Uza / Uziel / U-
 rick / Ubal / Urbanus.

W Arnerus / Wynant / Walraven / Willem /
 Watze / Walter / Willemyna / Wendeltje /
 Waldamina / Wyfje.

X Antus / Xenophon / Xenocrates / Faberus /
 Ferres / Fantippe.

Y Meneus / Yezbrand / Ype / Yda / Yfke.

Z Ebedeus / Zacheus / Zenas / Zilpa / Zelapheada.

VYFDE AFDEELING.

Waar in gehandeld word van de Schrijf-
 konst in 't gemeen: mitsgaders hoe men een
 Pennen wel zal snyden, houden en voeren.

Indien men blug / cierslyk en na de konst wil Schry-
 ven / is voor eerst van nooden dat men hebben be-
 kwame middelen die daar toe kunnen dienen; na-
 melijk goed wit Papier / dat wel gelymd is; goede
 zwarte Inkt / erboven al een goede Pen; want die
 geen Penne na zijn Hand heeft / zelden zal hy na zijn
 wille kunnen Schryven.

Om

Om een goede Schrijf-penne te maaken.

En Penne kan bekwamelijk gemaakt en tot Schryben bereid worden / met vier sneden / te wecten / aldus. Men zet de scherpte van 't Penne-mes op de Bink der Schagt / en sneyd het voorste eynde schuym af / 't welck de eerste snede is. Daar na doet men een kleyn sneedje in de rugge van de Schagt / om de Gley of Spleet te maaken ; dat moet men de eene zyde der Penne zodanig af nemen / dat men naderhand niet meer / of immers zeer weynig daar aan behoest te snyden : Dit is de tweede snede. Op gelijke wijze handeld men ook niet de andere zyde der Penne ; dat is de derde snede. Nu blijft nog overig de uytstydninge van de Bink / die men tot op de helfte van haar dikte zal af nemen / tweemaal / of ten minsten anderhalf-maal zo lang / als de Bink der Penne is ; dit is dan de vierde snede.

De langte van de Bink / gelijk ook van de Gley / moet na de aard der Schagt gemaakt worden ; is de Schagt hard / zo moet de Bink en Spleete lang wezen anders is de Pen te stijf en onbekwaam / maar indien ze zagt en week is / dan moet de Gley korter zijn / of de Pen zal niet deugen.

Dit gedaan zijnde moet men de Penne koften / dat is / men moet de beyde Beentjes / op de Nagel van de linker Dym / schuym af sneyden / want den Dym is daar toe het gereedste middel / zettende de scherpte van het Penne-mes op den rugge van den Bink der Penne / en sneyden zo van boven nederwaards niet stamp af / maar een weynig schuym / na de punt der Penne toe / om de t'zamen-bindinge der Letteren / daar zeer veel aan gelegen is / des te snyder te konnen maaken. De Bink moet breed of smal gelaten worden / na dat men grof of sijn wil Schryben.

Hoe men een Penne wel zal houden en voeren.

DE Penne nu dus gesneden zijnde / moet men die aan batten en houden met drie Vingeren / namelijk met den Duym / den voorszten / en den middelsten Vinger / sluytende deze drie Vingeren dierhoekswijze om de Pen: in dierwoegen / dat den voorszten Vinger met den Duym bykans gelijk staat / en den middelsten een weynig langer.

Deze Vingeren moet men in 't Schryben regt uyt steeken / en sluytenze niet al te vast om de Pen; welke Pen men houden moet beneffens den Nagel van de middelste Vinger / maar niet daar op of over. Wyders moet men in 't Schryben bykans regt op zitten / en leggen het Papier / daar men op Schryft regt vooz zig / zonder het Lighaam schuyns te draagen / of met den Voort tegen de Tafel te leunen / also dat zeer ongezond is. Ondersteund dan het Lighaam alleenlyk met den Linker-arm / legt die op de Tafel / om den Rechter / dat den Schryf-arm is / (en die men dicht aan het Uys moet houden / zo datze de Tafel niet veel roerd /) daar door te verlichten; want hoe loffer en lieter geschreben / hoe minder den Schryf-arm de Tafel raakt. Welke dingen / dewylze een groot gedeelte van de Schryf-konst uyt maaken / met alle ernst moeten in agt genomen / en betracht worden.

Vande Schryf-konst in 't gemeen.

Omtrent de Schryf-konst in 't gemeen / heeft men een te merken / dat de lighamen der Letteren / glad / cierlyk / en eben groot moeten zijn / de Weentjes der zelve onder en boven eben dik / eben schuyns / en eben verre van mastanderen / gelijc
ook

ook de Letteren even hoog / dat is; onder en boven gelijk / en zo net gereguleerd moeten zijn / als of ze nevens een Linie gezet waaren.

Maar boven al moet men dit in agt nemen / namelijk / dat men om vlyg te Schryven / de Letteren niet een helder sijn trekje aan makhanderen blinde / en derhalven de Penne in 't Schryven / geen zint op ligten / voor dat het geheele Woord / hoe lang het ook is / geschreven is ; ten waare men door de omgehaalde (o) of iets anders daar in belet wierd / als dan moet men de Penne zo netjes daar weer aan weeten te voegen / dat men niet kan zien datze opgeligt is.

Wogtans gaat dit zo verre niet dat men ook de Woorden aan makhanderen bind / want dat zou te onduidelijk voor den Lezer sijn. Tusschen over Woord behoort dan zo veel wit te vlyben / dat'er een (o) of ten hoogsten een (m) kan staan.

Wangtaande de Regels / hoe verre die van makhanderen moeten staan / daar aan heeft men zig te schiltken na de aard van 't Schryft / dat men hegeerd te Schryven ; want na dat de Letteren groot / klein / of niet veel trekken door vlygten sijn / daar na moeten ook de Regels dicht of verre gezet worden ; dog niet die bepalinge / datze alle even verre van makhanderen staan. Maakt ook twee Regels voor en agter gelijk / en even lang : vermits dat mede tot eieraad van het Geschryft kan dienen.

't Is pynslyk en in de beste Schootten ook gelijmkeljk / dat men de Jeugd een Grooten Vere Letter laat Schryven ; dewyl men daar in de mislaaktheben best kan zien ; en veel beter van Groot tot Klein / als van Klein tot Groot kan overgaan.

Van de Schrijf-konst in 't bezonder.

Wat de Schrijf-konst in 't bezonder aangaat / het is zeker / dat die beter met de Hand / als met de Mond kan geleerd worden ; en daarom zullen we maar met weynig Woorden zeggen / 't geene wy voordeelen dat hier meest te passe komt.

Onder veele en verscheiden Handen / is 'er geen van zo groote gebruik / als de *Italiaanse*, want dat is een Hand die cierslijk staat / die wel vloeyt / en die in alle Landen gemakkieljk kan gelezen worden.

Meest alle de *Italiaanse* Letteren / nemen hun gedaante van een *Ovaal* of *Ey-rond*, derhalven moet men de (o) die *Ovaal*-wyze getrokken word / wel leeren maaken.

De *c*, waar uyt de *s*, *o*, en meer andere Letteren worden gemaakt / begint men van boven met een kleyn net kladdetje / trekkende voorsz. haar Lighaam van boven na beneden / als of men een *o*, wilde Schryven.

De *m*, en *n*, zijn twee Letteren die groote cieraad aan de Schriften geven / indienze wel gemaakt zijn ; 't is diezwegen nodig / dat men haare Beentjes glad / schuyns / even dik / even lang / en bove met ronde hoekjes / gelijke verre van malkander zette.

De *b*, *d*, *h*, *k*, en *l*, zijn Letteren / daar van de Letteren boven uyt spelen ; deze maakt men de een omtrent als de andere / namelijk even dik / even lang / en daar het bezonder op aan komt / even schuyns / niet heel mager / en voorsz al boven niet spits / maar met ronde Hoofjes ; zommigemaaken dezen Letteren open / andere toe / het welk wy al reus agten te zijn / zoze maar wel gemaakt worden.

De *f* en *s*, zijn gehoofde en gesteerde Letteren
men

men moet die niet heel / waar een wemig gebogen / onder en boven by na even verre uit de Regels laten schieten; en doorstreepen de f met een fijn streepse / zodanig van hoogte dat het met het bovenste van de Lighaamen der neven-staande Letteren gelijk is; maar door al niet hooger.

Als 'er twee ff, twee ii, of ff, naast malkander komen / doorstreep't men die beide met eene streep / dog niet eer dan het Woord geschreeven is om de oplichtinge der Penne te schutwen.

Een i, maakt men de helfte langer als een i, boven de ii, behoeft men geen teeken te zetten: omdat ze zonder teeken wel kan gekend worden. Dat agtenwe hier van genoeg te zijn dewijl 't dog onmogelijk is de Schryf-konst / aan ymand door Woorden te leeren.

ZESDE AFDEELING.

Waar in gehandeld word van de Teekens der ondericheydinge en bestiptheden der Redenen, die der in 't Lezen en Schryven moeten onderhouden worden.

LWat ons nu oost iets zeggen tregens het onderwys van de Teekens der onderscheydingen en Stippen / die in onze Nederlandze-drukt en Schriften gebuykt worden; want zo men net en niet verstand wil Lezen / moet men uit aanmerking van de Teekens der onderscheydingen noodzakelijst weten / waar men in 't Lezen moet op houden of rusten / om den zin des te beter te verstaan; of anders is al ons Lezen duyster en berwerd. Men / moet

moet dan eerst wel vast kunnen Lezen / eer men de
kracht dezer Teekens kan begripen : maar in 't
Schryven moet men die voornamentlyk weten te
maaken en te verstaan ; want indien men een Brief /
of iets anders Schryft zonder de Teekens der on-
derscheydingen daar behoortlyk in te voegen / kan
niemand van onze mening volkomen zeker zyn.

De Teekens der onderscheydinge zija dan deze.

1. (,) Comma, Streepje / of Scheyd-teeken.
2. (;) Punct-Comma, of Half Lid-teeken.
3. (:) Duo-Puncta, of Lid-teeken.
4. (.) Punct, of Stunt-teeken.
5. (?) Interrogatio, of Vraag-teeken.
6. (!) Admiratio, of Verwonderings-teeken.
7. ( ) Parenthesis, of Tusschen Instellings-teeken.
8. (-) Copulatio, of Samen-lyngingte.
9. (/) Divisio, of Af-breek-teeken.
10. (') Apostrophus, of Teeken van wegnemingte.

1. Van 't Streepje, of Scheyd-teeken (,)

Dit Teeken wordt by de Grieken *Comma*, en by
de Latijnen *Virgula*, genaamt; zyn gedaante
is in de Griekse en Latijnse-Schryf al dus (,) Maar
in de Hoog en Nederduytse Schryften / is 't een
rechtshynig Streepje / als hier (/) Met dit Tee-
ken worden onderscheyden alle Woorden / Naame /
Spreekten en volkomene Redenen. En over-af
daar dit Teeken staat / moet men in 't Lezen een
kleyn weynig ruste / en den Sinnen wat verhaalen ;
als by voorbeeld: den Heyligen Job had veel Kinde-
ren, veel Rijkdommen, veel Ossen, veel Koeyen,
veel Schapen, en veel Kalveren.

2. Van

2. Van de Pun&-comma, of Semi-colon;
in Duyts half Lid-teekengenaamd. (;)

Dit halve Lid-teeken wordt gezet agter een eerste tweede / of derde deel van een Rede: die te samen een volkomen Zin uyt maaken; by voorbeeld: De Kalk en Steen is gekogt, de Merzelaars en Handlangers zijn aan-genomen, de Timmerlieden zijn gehuurd, en alzo is alles besteld; dat tot den opbouw van het Huys vereyst word. **D**alk stelt men dit Teeken gemeenlijk als 'er het Voorzinnen want, dewijl, derhalven, of diergelijke agter volgt; want die Voorzinnen dienen tot nader bewijs en lieben-gewinge van 't geen te vooren is gezegt. En alwaar men dit half Lid-teeken Gebruikt of Geschreeven vind / moet men rusten / en de Adem de helst langer verhaalen als by de Comma.

3. Van de dubbelde Stip, of 't Lid-teeken. (:)

De dubbelde Stip / of het Lid-teeken wordt gesteld agter een Lid of vast gedeelte van een Rede / dat op zig zelf een Zin heeft / en kan worden verstaan: dog daar men egter nog iets aan by voegen / dat mede dient tot verklaringe van 't voorgaande; om alzo dan de volkomen Zin te besluypen; by voorbeeld: Een goede gelegendheid moet men niet laten voorbygaan: want wy weten niet of ons die weer zal ontmoeten.

4. Van de Pun&, of Sluyt-teeken. (.)

Dit Sluyt-teeken wordt gesteld agter een Rede / die ten eynde is / en dat 'er niet meer heeft op te volgen om een Rede te maaken; als by voorbeeld: Godt liet de Kinderen Israëls droog-voets gaan door de Roodde Zee: maar Pharao met zijn Volk, Verdrinken aldaar in.

5. Van 't Vraag-teeken (?)

Dit Teeken moet men altijd stellen agter een Dragende Rede / dat is / als men Schryvende iets vraagt / by voorbeeld: Wie is de Man die lust heeft ten leven? die Dagen lief heeft, om het goede te zien? Psalm 34: 13.

6. Van het Teeken der Verwonderinge ofte Verbaaltheyd (!)

Dit Teeken moet altijd worden gesteld / als men in 't Schryven een Reden voor heeft van Verwonderinge, Verbaaltheyd, of Verschrikkinge; of als men eenige beklagte doet / gelijk by voorbeeld: O Ongelukkige! Ach was 'er nog hulpe voor u! maar helaas! het is nu te vergekomen!

7. Van 't Tusschen-Instellings-teeken. ( )

Dit Tusschen-Instellings-teeken word gebruikt daar men iets tusschen een Reden wil in voegen / dat (om zo te spreken /) als van ter zeyden / gewoopen word om de zaak dies te klaarder te doen verstaan / ('t welk men / zonder den zin te krenken daar ook kan ont laten /) en word gesteld met twee halve Maandses / waar van 't eerste halve Maand is gezet word in 't begin van 't geene men tusschen insteld / en het ander in 't einde of agter aan / en word geteekend aldus ( ) : by voorbeeld; Gen. 49: 10. De Schepter, (dat is / de Koninklijke Hegeeringe /) en zal van Juda; (dat is / de Stamme Juda /) niet wijken, nog de Wet-gever, (dat is / het Joodische Saubedyn /) van tusschen zijne Voeten, tot dat de Silo; (dat is) Christus den Dreebe-hoest) komt.

8. Zamen-knoping-teeken. (-)

Dit Teeken word gebuypt / als men twee te zamen gestelde Woorden aan mallanderen wil binden / het welst geschied op deze wijze; School-meester, Inkt-koker, Schrijf-penne, Graf-smit, en meer andere. Nog veele Schryvers sijn van gevoelen / dat dit juist niet volstrekt noodzakelyk is / om dat die Woorden zonder dit Teeken wel konnen gelezen worden.

9. Van het Teeken der Verdellinge (-)

Dit Teeken beduyt een verdellinge der Woorden / die opt meer als een Letter-greep bestaan; en dat Teeken moet men gebuypten als men op het eynde der Regel in 't Schryven een Woord van mallanderen moet deelen; vermits de Regel te kort vald om het geheele Woord daar te zetten / schryvende dan het Woord in deelen / stelt men als dan na het laatste Geschreven-deel / het Teeken. (- of -)

Kort Taal-berigt, 't welk wy hier tot een Toe-gift zullen by voegen.

OM nu ook nog een Woord of twee van de zaak en Spraak zelve te spreken, zo weetet, dat het een groote volmaaktheyd en cieraad van een Taal is, dat haare Woorden wel geschikt en onderscheyden worden; want of schoon het Spreek-woord is, het welke zegt:

Gevoeld met hen, die 's Hoofdoms Wetenschappen bree-

ken, (ken. Maar voegt nu' Spraaken en Taal na dat de Luyden spree-

ken wederom. De Spraak die vald en rijst, de Spraak die komt en gaat, En hangt heel aan 's gebruyk, in wiens geweld zy staat.

Wy meenen egter aan't gemeen gebruyk zo kragtig niet verbonden te zijn, of wy moeten met reden en bescheyd in dit geval, alleste voorscheyn brengen, dat tot meerder gemak, en cieraad dienen kan. De overeenstemminge der Geleerden, is de regte gewoonte in het spreken. En in dezen Regel hebben wy de volgende Woorden onderscheydentlijk aan-gemerkt.

Dy, dijn en du, zijn verouderde Duytsche Woorden, dewelken om datze een hard en onaangenaam geluyd hebben en niet meer worden gebruykt; dan alleen in toorn en gekijf: zeggende, *du Bengel, du Booswigt, die Verrader, dijn Schelm-stukken, Dat dy de Beul sta*, enz.

Doet cum, is een By-woord, en bedtyd als, *doe Augustus Rooms-Keyzer was, is Christus gebooren*. Maar om onderscheyd te hebben tusschen het Werk-woord *doen*, *sadeve, ik doe, ik maake*, zo gebruyken wy liever het Woord *toen*, Zeggende, *Toen Augustus Rooms-Keyzer was is Christus Gebooren*.

Dog, sed, en tog, so des, geven niet het zelve te kennen. *Dog*, geeft reden in't vervolg van een verhaal, en is zo veel als *maar*. Het word zo wel gezeyd, *Dog't gaat niet vast*. *Tog*, is een Smeek-woord, *Doe het tog*; of ook wel een bevestinge, *ja tog, 't is tog zo, als ik zegge*.

Die en de, zijn twee Woorden van onderscheyden gebruyk en beteekenis. Maar zo wanneer, en in wat gelegendheyd men *de* of *die* moeten zetten, daar in word van veele Schryvers, groffelijk gedwaald; want ze Schryven zomtjids, *die Koning, die Heeren, die Legers*, enz. Schoon zy in't voorgaande niet eens gewag hebben gemaakt, nog van *Koning*, nog van *Heeren*, nog van *Legers*; derhalve behoorden zo datte

Schry-

Schryven, *de Koning, de Heeren, de Legers, enz.* Het Woord, *die*, moet alleenlik dan geschreven worden, namelijk, als 'er *dewelke*, of *dezelve*, of *zodanige*, in desselfs plaats kan worden gezet, behoudens een goeden zin.

Hem en *zig*, hebben een merkelyk onderscheyd, hoewel daar in 't spreken weynig op word gelet. *Hy* heeft *zig* bekeerd, moet men zeggen: en niet *hy* heeft *hem* bekeerd; Want *zig* te bekeeren, is *zig* zelven bekeeren; maar *hem* te bekeeren, is *een ander* bekeeren.

Het verschil tusschen *hem* en *hen*, moet ook in agt genomen worden. *Hem*, word van een Man in 't Eenvoud gebruykt. *Hen*, in 't Meervoud.

Hen en *hun*, hebben een onderscheyden gebruyk, *hen* is een *Substantivum*, en geeft het Meervoud der Mannelijke Persoonen te kennen, *Hy* zeyde tot *hen*, dat is, *hen* Liedes, maar *hun* is een *Adjectivum*, en dat moet gebruykt worden als men van hunne Goederen, Daaden, of Hebbelijkheden spreekt. Het zijt *hunne* Huysen, Werken, Bekwaamheden, enz.

Kennen, *noscere*, en kunnen, *posse*, *ik ken*, en *ik kan*, zijn van zeer groot onderscheyd, gelijk wy alle weten; dog worden in *Holland* van 't gemeene Volk onbedagtelyk door malkanderengebruykt.

Leggen, *ponere*, en liggen, *facere*, zijn na 't gevoelen van zommige, ook van verscheyden betekenis en gebruyk. Zo zeyd men iets van zijne plaats leggen, en anders op zijn Bedde liggen, verflaghen *liggen*, enz.

Niet, *non*, Niets *nihil*, Niet, lochend dedaard van een zaak, als *het is niet waar*, of *ik heb dat niet ontfangen*. Niets, ontkend de zaak zelfs, geheel en al, *ik heb niets ontfangen*.

Ooyt en *voyt*, spreken van de *Voorgaanden* teyd;

immermeer en *nimmermeer*, van den *Toekomenden*; maar dit onderscheyd is niet zakelijk, en gaat ook niet valt.

Rede of *redenen*, beteekend zomtijds een *verbaal*, *oratio*, zomtijds een bewijs, *ratio*, hy heeft klaare en kragtige *redenen*, zomtijds de *waarbeyd* of *Wijsbegeerte*: *Die Man tragt na de rede te leven.*

Tegen, *obviam*, beduyd een ontmoetinge. *Hy komt my tegen.* Tegens, *contra*, betekend *Vyaandschap*. *Hy is tegens my.*

Jegens, *ergo*, drukt *Vriendschap* uyt. *Hy is jegens my wel gezind.* Tot en te, kan men ook de meestentijd onderscheydentlijk gebruyken. Tot, gebruykt men om de beweginge na een plaats af te beelden. *Hy reyft van Stad tot Stad.* Te, om een ruste uyt te drukken, *Hy woont te Amsterdam.*

Uen *uw* zijn van verscheyden gebruyk en beteekenis, 't welk noodzakelijk in de *Spelling* moet waargenomen worden; want *u*, ziet op de *Personen* daar men aan schrijft, *Ik zegge u*, maar *uw* heeft zijn opzigt tot hunne *Goederen* en *Daaden*, *uw* *Handen*, *uw* *Koopmanschap*. Hier is het zelve onderscheyd, dat tusschen *ben* en *ban* is aangewezen.

Zulke, en diergelijke aanmerkingen zijn 'er meer, die wy misschien in de volgende *Drukken* wat nader bedenken, en breeder uyt geven zullen.

Dog eer wy hier van afscheyden, willen we de naankeurige *Lezers* nog aan wyzen, dat 'er veele *Woorden* zijn, die wel eene klank en uytpraak hebben, maar nogtans van verscheyde beteekenis zijn, en dat deze dieshalven door de *Spelling* alleen van malkanderen moeten onderscheyden worden. By voorbeeld, *hair*, *coma*, *haar*, *illa*, *heir*; *Exer-*

ctus, Heer, *Dominus*, Meis, *Lacens*, meer, *plus*,
 Beir, *Ape*, Beer, *Verres*, End, *Anas*, en of ende *es*,
 Eynde, *finis*, Vier, *Quatuor*, Vuur, *Ignis*, Hert,
Cor, Hart, *Cervus*, Hard, *Durum*, en zulke op-
 merklingen zijn 'er veel, zondernogtans dat de *Poëten*
 of *Rijmers* daar aan gebonden zijn, als het anders in
 den Rijm te passe komt.

ZEVENDE AFDEELING.

Daar in verscheyden Latynse en Franse
 Bastaard-woorden worde verklaard,
 op order van het A, B, C.

A.

A Bandonnoren, Verlaten / laten vaaren.
 Accent, Woord-klank / klank-teeken.
 Adjunct, Bygeboegd / mede-gezel / aansleef.
 Affectie, Hartstogt / sandoening / genegenheyt.
 Ageren, Doen / bedrijven / handelen.
 Allegeren, By-bryngen / aan-trekken / voort-haalen.
 Amoreus, Liefhelpende / Verliest.
 Animeren, Aanmoedigen / moed-geven.
 Apart, Bezonder / afzonderlyk / verdeelt.
 Argument, Bewijs / Bewijs-reden / Strijd-reden.
 Assureren, Verbedigen / bevestigen / verzekeren.
 Attent, Wandagtig / aanmerkende / oplettend.
 Autoriteit, Gezag / aanzienlykheyt.
 Avancement, Voorderling / behoordering.
 Abrevieren, Verkorten / in-trekken.
 Accepteren, Aan-nemen / aan-vaarden.
 Admirabel, Wonderbaar / uitsteekende.
 Affronteren, Verongelyken / verkorten.
 Agreebel, Verhaaglyk / aangenaam.

- Alliantie, Verbond / Bond-genootschap.
 Ampel, Wgt / breed / ruym.
 Annex, Aangehegt / ingevoegt.
 Apologie, Verantwoording / Verweer-schift.
 Arresteren, Beslypen / beslaan / vast stellen.
 Assignatie, Aanwijzing / oorzaking / bewijs.
 Attestatie, Getuyg-schift / Getuyging.
 Autentyk, Geloofwaardig / eegen-geloofwaardig.
 Avantage, Voordeel / de beste kans.
 Abominabel, Gruwelyk / verfoeylyk.
 Accès, Toegang / uatgang.
 Admitteren, Toestaan / inwilligen.
 Alteratie, Verandering / onsteldheid.
 Antecesseur, Voorzaat / Voorzanger.
 Apostil, Bescheid / Handteekening / afvaardiging.
 Assisteren, Wiltaan / Raad-geven / versterken.
 Attrapperen, Betrappen / agter-haalen.
 Abondant, Overvloedig / veel.
 Accommoderen, Voegen / toe-passen / gerieven.
 Addresseren, Schiften / bestellen / vervoegen.
 Apparent, Oogschynlyk / scheinbaarlyk.
 Absent, Af-wesende / af-weg.
 Accorderen, Verdragen / oover-een-komen.
 Advenant, Overeen-komst / in-gevolg.
 Apart, Afgezonderd / afgedeeft.
 Absoluut, Onderpaalt / vaststelt.
 Accuraat, Naauwkeurig / wel-geschikt.
 Advys, Goed-dunken / berigt / waarschuwing.

B.

- B** Agacie, Heug-tuyg / Gevaft.
 Befaamt, Vermaard / berugt.
 Bibliotheek, Boek-kamer / Boekschat / Boekzaal.
 Blameren, Naam-schenden / eer-roven.
 Braveren, Trotzeten / wind-byeekten.

Bouf-

Bouffon, Porzemaaker / Speel-gek.
 Balanceren, Weegen / vergelijken.
 Beneficeren, Weldoen / verbeteren.
 Blasphemeren, Lasteren / kwaalsjt spreken.
 Brutaal, Onbeschoft / beestagtig.

C.

Cabinet, Tutzeel-kamer / geheym-schat.
 Censureren, Bestrafpen / deurchalen.
 Circ... .. die, Omstandigheyt / omzwaar.
 Collation, Avont-ontbijt / kost-onthaal.
 Credentialen, Geloofs-brieven / Cer-brieven.
 Custos, Hofter / Ouziender / Hoeder / Wagter.
 Calancieren, Verklagen / betigten /
 Civil, Burgerlijt / heus / bekeest.
 Certificeren, Zeker maaken / verzekeren.
 Collegie, Verzameling / Bueenkomst.
 Crediteren, Geloben / vertrouwen / borgen.
 Calculatie, Rekening / overslag / overleg.
 Collega, Amptgezel / Amptgenoot.
 Careneren, Lief-koozen / streken / onthaalen.
 Compassi, Medeleiden / beernis.
 Cartel, Uytbaging / Uytbaag-brief.

D.

Dateren, Dag-stellen / Dag-teekenen.
 Decisie, Beslegten / Uytspreek / Doonis.
 Different, Verschillig / onderschept.
 Dubieus, Cluysfelagtig / onzeker.
 Declareren, Verklaaren / Party-kiezen.
 Digniteit, Waardigheyt / Manzien / Staat.
 Domitiquen, Huys-genooten / Behuysden.
 Dedicatie, Toehuyng / toe-eugening / Opdragt.
 Direct, Regel-reyt / reyt-streeks / reyt-toe.
 Defect, Gebrekkelijt / onvolmaakt.
 Directie, Bestuuring / beleyd / rigting.

De

Defenderen, Verweren / verdedigen.
 Discours, Reden-boering / Redeneren / Praatsen
 Defensyf en Offensyf, Beschuttende / beschadigende
 Discreet, Bescheiden / Verstandelijk.
 Definitie, Bepaling / Uytbeelding / Afschieting.

E.

E Clipsis, Verdunstering / Zan-buyster / gebjekt.
 Editie, Uytgeving / Druk.
 Effect, Gewoogt / volbrenging / Uytwerking.
 Egaal, Gelykmaatic / even-gelyk.
 Element, Hoofd-stof / beginzel.
 Embarqueren, Inschepen / Inladen.
 Equipage, Uytroosting / Uytreding.
 Eschapperen, Ontsnappen / ontkomen.
 Euangelium, Blude-bondschap.
 Examineren, Onderzoeken / onderzoagen.
 Eloquent, Wel-sprekend / Caalbaarlyk.
 Emploieren, Besteeden / aan-leggen.
 Equivocatie, Woord-spellingen.
 Essentieel, Wezenlyk / zaaklyk.
 Excelentie, Voortreffelykheit.

F.

F Abel, Vertelling / Verdigtzel / klugt.
 Fiat, Het geschebe / 't is goed.
 Flatteren, Pluim-stricken / vigen.
 Formeel, Gantschelyk / volslagen.
 Frauderen, Bedriegen / Slupken.
 Functie, Aamt / Bedieninge.
 Facit, Het maakt / daar komt uit.
 Fidecommiss, Erf-bewelling / Erf-betrouwing.
 Floreren, Bloeyen / welvaarente sijn.
 Fortuute, Gelukt / wel-val / lukt-staat.
 Frequenteren, Voort-wantelen / by-wonen.
 Fondament, Grond-slag / Grond-vest.

Fait-

Faileren, Ontzuyelen / missen / Bankroet-gaan.
 Finantie, Afkomsten / Schat / Col.
 Fournieren, Op-bringen / leveren / verschaffen.

G.

Generaal, Gemeen / algemeen.
 Glorie, Loof / Naem / Heerlijkheid.
 Genereux, Edelmoedig / Grootmoedig.
 Grammatica, Letter-konst / Spreek-konst.
 Geographie, Aardbeschrijving / Aardkloof-kunde.
 Gratie, Goedgunstigheid / genade / Dank-zegginge.
 Gereformeerd, Hervormd / Verbeterd.

H.

Habyt, Kleed / Kleding.
 Honorabel, Eerlijk / Eerbaar.
 Harmonie, Welluiding / Over-een-stemming.
 Humeur, Vogt / eugenaard / zinnelijkheid.
 Haarfarderer, Wagen / avontuuren.
 Horribel, Schrikkelijk / grouwelijk.
 Historie, Geschiedenis / Verhaal / Gedenkschryft.
 Horifond, Bezigt-runder / Bezigt-ring / Rim.

I.

Ilustere, Doozlugtig / Vermaard.
 Imaginatie, Inbeelding / Verbeelding.
 Incivil, Onburgerlijk / onbeleest.
 Item, Desgelijks / ingelijks / zo ook.
 Jalours, Belg-ziek / Min-overig.
 Journaal, Dag-register / Dag-boek.
 Justitie, Gerigt / Regt / Regtveerdigheid.
 Immediaat, Onmiddellijk / eens-klap.
 Inclinatie, Genegendheid / neiging.
 Importantie, Gewigtigheid / aangelegendheid.
 Inclus, Ingesloten / inbegrepen.
 Impossibel, Onmogelijk / ondoenlijk.
 Incommoderen, Ontrieven / ongelegendheid maken.

I.

Im-

Impotent, Onmchtig / Ziekelyk.
 Indifferent, Onverschillig / eenderleg.
 Impressie, Indrukking / inbeelding.
 Indirect, Krom-wegs / averegts.
 Improberen, kwaad-heuren / afwysen.
 Indispoost, Ongesteld / ongezond.
 Infaam, Verloos / veragtelijk.
 Informeren, Kennis nemen / onderwysen.
 Injurie, Ongelyk / onteering.
 Insolvent, Onbetamelijk / onredelijk.
 Instructie, Onderwys / berigting.
 Inpertinent, Slozdig / ongerijmd.

L.

L Amenteren, Jammeren / Wee-klagen.
 Legitime portie, Wettig-deel.
 Liberaal, Mild / gulhertig / bymoedig.
 Logeren, Huysvesten / Herbergen.
 Luxurieux, Geul / Wellustig / Weelderig / Ritzig.
 Lauderen, Loben / Puzen / Verheffen.
 Liber, Los / by / ongebonden.
 Logica, Reden-konst / Bewys-konst.
 Lazeren, Lozen / lossen / openen.
 Legaat, Af-gezant / Erf-maaking / Erf-graf.

M.

M Aculatuur, Klad-papier / Scheur-papier.
 Medaille, Pronk-penning / Pot-penning.
 Milioen, Tien-maal-Honderd-duyzent.
 Model, Voorbeeld / Schets / Ontwerp.
 Murmureren, Kwaaren / moeren.
 Mysterie, Geheim / Verborgendheid.
 Magneet, Noord-ster / Zeyl-steen.
 Medicament, Genees-kruid / Genees-drank.
 Minister, Dienaar / Predikant.
 Modereren, Middelen / matigen.

Magnificq, Heerlijk / hoogstateg / groots.
 Mediteren, Betragten / overwegen / bedenken.
 Mirakel, Wonderwerk / Wonderdaad.
 Modest, Zedig / Stemmig / Ingetogen.
 Maintineren, Handhaven / Beschermen.
 Melancolycq, Zwaarmoedig / treurig.
 Miserabel, Elendig / heerlijk / jammerlijk.
 Molesteren, Overlasten / moeylijk-ballen.
 Manufacturen, Handwerkzelen.
 Melodie, Zoet-geluyd / Zang-geluyd.
 Manquement, Ontbrekinge.
 Memorabel, Gedenkwaardig.
 Manuscript, Hand-schryft.
 Memoriaal, Hand-boek / Klab-boek.
 Maximen, Grond-regel / gewoonte.
 Menageren, Hupshouden / zunnig zijn.
 Meriteren, Verdienen / waardig maaken.

N.

Navigatie, Schipbaard / Zeevaard.
 Negotie, Handeling / Koophandel.
 Nobel, Fraay / Edel / vras.
 Nymph, Maagd / Halve-godin.
 Neutraal, Onzijdig / geenerley.
 Nominatie, Noeming / Opstel.
 Nota-bene, Merkt wel / let wel.
 Notabel, Merkelyk / aanzienlyk.
 Notitie, Aanteekening / kundschap.

O.

Objectie, Tegensuerping / voorwerp.
 Occasie, Gelegenheid / voorval.
 Odieux, Haatlyk / verfoeylyk.
 Offenceren, Verongelyken / leed doen.
 Ombragie, Schaduwe / omflag.
 Operatie, Werking / Uitwerking.

- Ordinaris, Gewoonlijk / gemeenlijk.
- Ostasiers, Onzeker / Verstandelingen.
- Obligatie, Schuldbrief / Hand-schift / Verbindenis.
- Octroi, Verleening / Gunst-brief / Vergunning.
- Offereren, Aan-bieden / toe-dienen.
- Opinie, Waan / Meyning / Inbeelding.
- Ordonneeten, Instellen / schikken / bevelen.
- Observeren, Waarnemen / aan-merken.
- Oppositie, Tegen-stelling / Weder-stand.

P.

- Pajement, Botschel-geld / kleem-geld.
- Pecceren, Zondigen / misdoen.
- Philosopheren, Wysgeeren / Wysheid zoeken.
- Picant, Stekelig / spitsbinnig / scherp.
- Plaasier, Vrolijkheid / vermaak / lust.
- Pœnitentie, Leedwezen / Boetvaardigheid.
- Polityc, Burgerlijk / Burger-heersching.
- Practyc, Bewerking / uytwerking / list.
- Publiceren, Af-kondigen / aflezen.
- Palmenteren, van Overgeving spreken.
- Pedanterie, Kinderwerk / Tentorie.
- Physica, Natuurkunde / Natuur-wet.
- Piqueren, Steeken / dwars-boomen.
- Planeet, Dwaal-ster / Zwerf-ster.
- Politie, Burger-stand / Burgerschap.
- Practiseren, in 't werk stellen / uytwerken.
- Publyc, Openbaar / gemeen.
- Parabel, Gelijkenis / Zinnebeeld.
- Pedestal, de Voet van een Stijl.
- Piramide, Naal / Graf-naal.
- Plenipotentiaris, Gevolmagtigde.
- Poligamie, Veel-vrouwigheid.
- Precesser, Doozanger / Doozuaad.
- Purgeren, Zuyveren / lozen / reinigen.

Particulier, *Byzonder.*
 Patent, *Open-brief / Plakkaat / bevel.*
 Pellegrim, *Bedevaard-renzer / Kiluyzenaar.*
 Postie, *Stellinge / stand.*
 Predestinatie, *Dooy-beschikkinge.*

Q.

Qualiteyt, *Aan-zien / hoedanigheyt / Staat.*
 Questie, *Geschil / Vraagstuk.*
 Quidam, *Kwant / Vent / Half-gelt.*
 Quantiteyt, *Groothend / hoe groothend.*
 Quitantie, *Kiluyt-brief / Kiluyt-schelding.*
 Quiteren, *Kiluyten / verlaten / ontslaan.*

R.

Raar, *Zelden / zeldzaam / ongemeent.*
 Recept, *Ontfangen / in-neemzel.*
 Rigoreux, *Streng / straf.*
 Roieren, *Uyt-doen / uyt-schabben.*
 Ruineren, *Vernielen / te gronde werpen.*
 Rabat, *Af-korting / af-slag.*
 Recommanderen, *Aanbevelen / aan-prijzen.*
 Rojaal, *Koninklyk / Heerlyk.*
 Rumour, *Gerugt / getier.*
 Railleren, *Gekken / Woerten.*
 Recompens, *Vergeltinge.*
 Ratificeren, *Bevrachtigen / gestadigen.*
 Recreatie, *Vermaast.*
 Redresseren, *Herstellen / herschikken.*
 Reductie, *Herbyenging / herleding.*
 Reëel, *Wadelyk / zakkelyk.*
 Refractie, *Verhuyping / Weer-slag.*
 Refuseren, *Wengeren / af-slaan.*
 Refutereren, *Weder-leggen.*
 Register, *Cafel / Blad-luyzer / Uyt.*
 Reglement, *Schikking / rigting.*

Reguleren, Schikken / regelen.
 Reliquien, Overblijfselen.
 Remarqueren, Aan-merken.
 Remedie, Hulp-middel / Heel-middel.
 Remissie, Vergiffenis / vergeving.
 Remonstreren, Vertoonen / vertogen.
 Rencontreren, Ontmoeten / bejegenen.
 Renommée, Vermaardheid.
 Renunceren, Ontzeggen / opzeggen.
 Renvoieren, Verzenden / weder-zenden.

S.

Sacrament, Heyl-teeken / Bond-teeken.
 Scientie, Weetenschap / weten.
 Seconderen, Bu-staan / onder-hangen.
 Significatie, Beteekening / Beduiding.
 Societeit, Maatschap / Genootschap.
 Spatie, Wjite / ruimte / ledige plaats.
 Stabileren, Vast-stellen / vasten.
 Subject, Onderwerp / Grondzaak.
 Synode, Kerck-vergadering / Opper-kerckenraad.
 Salaris, Loon / Besolding / Werk-loon.
 Scrupuleux, Angstig / schroomagtig.
 Secret, Geheim / Verborgen.
 Simpel, Enkel / eenvoudig / slegt.
 Solemneel, Feestelijk / plegtelijk.
 Specie, Gedaante / bijzonder.
 Stature, Lijfs-groote / Lijfs-gestalte.
 Subyt, Snel / schielijk / terstond.
 Salveren, Bergen / verlijgen / behouden.
 Secte, Aanhang / Gezindheid / gedeeltigheid.
 Simmuleren, Veruzen / bewinpielen.
 Soliciteren, Benaarstigen / verzoeken.
 Specificeren, Uitzonderen / noemen.
 Studeren, Bevljtigen / Oeffenen.

Sub-

- Subsidie, **Onderstand.**
 Satisfactie, **Doldoeninge.**
 Secuur, **Zorgeloos / onbekommerd.**
 Sincer, **Opregt / eenhoudig.**
 Souverain, **Opperhoofd / Opperste.**
 Speculeren, **Bezinnen / bespiegelen / beschouwen.**
 Studoor, **Oeffen-kamer / Leer-kamer.**
 Subsisteren, **Bestaan / stand-houden.**
 Sententie, **Woning / Zin-spreek / Geboden.**
 Singulier, **Bezonder / zonderling.**
 Spolieren, **Verooten / Plonderen.**
 Substantie, **Wezenlijkheid / Zelfstandigheid.**
 Separeren, **Scheiden / afzonderen.**
 Situatie, **Stand / gelegenheid.**
 Subtyl, **Scharpzinnig / Schandev.**
 Serieux, **Erustig / zachtelyk.**
 Seccederen, **Na-volgen / gelukken.**
 Serviteur, **Dienaar.**
 Seccesseur, **Na-volger / Na-jaad.**
 Sexe, **Geslacht / kunne.**
 Suffisant, **Gemeenzaam.**
 Suite, **Staat / Gevolg / Sleep.**
 Summa, **Kort-hegryp / Inhoud te zamen.**
 Superflu, **Overbloedig / overtollig.**
 Superstitie, **Bu-geloof / Over-geloof / overstaallyk.**
 Suppliant, **Smeekfelag / Verzoeker.**
 Supponeren, **Onderstellen / neer-stellen.**
 Suspect, **Verdacht.**

T.

- T**Arderen, **Vertoeben / verbeiden / zuchtelen.**
 Temperen **Matigen / vermengen.**
 Theologant, **God-geleerde / Schrift-geleerde.**
 Timide, **Blode / Vreesagtig / Beschoont.**
 Tolleeren, **Verdragen / dulden.**

- Traacteren, Handelen / onthaalen / dienen.
 Tumult, oproer / verwarring.
 Taxeren, Schatten / waarden.
 Tenteren, Verzoeken / beproeven.
 Titul, Op-schzift / Eer-naam.
 Traditie, Over-levering / Op-dragt.
 Turberen, Beroeren / Verwarren.
 Termyn, Bevaling / Paal-teecken.
 Theorie, Beschouwing / Bespiegeling.
 Totaal, Geheel / en al.
 Transformeren, Verhoornen / gedaant-veranderen.
 Testament, Uytterste-wil / Erf-schikking.
 Translateren, Overzetten / Overdragen.
 Testimonium, Getuigenis / Getuig-brief.
 Transporteren, Overdragt / overlevering.
 Travaileren, Arbeiden / kwellen.

V.

VAcant, Ledig.

Vacantie, Ledigheid / Vier-tijt.

Vehement, Hevig / heftig.

Volume, Boek-deel / Boek-band.

Victualie, Voedzel / Leestogt.

Valideren, Gelden / vergelden.

Vexeren, Kwellen / plagen.

Vigelant, Waker / vlug.

Voluntair, Onwilliger / gewillige.

Variabel, Veranderlyk / wisselbaar.

Visibel, Zigtbaar / zienlyk.

Vilifiteren, Bezoeken / aanspreken.

Vifiteren, Openen / onderzoeken.

Vitius, Gezektig / slozig.

Unie, Eenigheid / vereenigen.

Uferen, Gebunten / verslyten.

Usurpateur, Bezit-meester / Geweldenaar.

E N D E